

22 kwietnia 2004

MATERIAŁ PRASOWY

Ceny na rynku cukru w Polsce po przystąpieniu do UE

Na podstawie materiałów otrzymanych z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (IERiGŻ) oraz Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) z zespołów FAMMU i SAEPR, jak również analiz NBP przedstawiamy informacje na temat rynku cukru.

Funkcjonowanie rynku cukru w Unii Europejskiej

Regulacja rynku cukru rozpoczęła się w Unii Europejskiej już w 1968 roku, gdy z dniem 1 lipca weszło w życie pierwsze rozporządzenie bazowe. Wprowadzono nim politykę interwencyjną w stosunku do cukru surowego i białego, kwoty produkcji, refundacje eksportowe. Rynek cukru jest obecnie jednym z najbardziej chronionych rynków w UE.

Główne instrumenty służące stabilizacji rynku cukru w Unii Europejskiej:

- Kwoty produkcji cukru - gwarantujące wielkość produkcji oraz stabilizację wolumenu sprzedaży i cen cukru. W ciągu roku gospodarczego (od lipca do czerwca) danemu producentowi przypisana jest kwota A cukru, czyli określona ilość cukru na pokrycie zaopatrzenia na rynku krajowym. Ponadto przyznawana jest również kwota B, czyli ilość cukru przeznaczona na eksport z dopłatami. Kwoty cukru A i B przydzielane są przez Unię poszczególnym krajom członkowskim. Ministerstwa rolnictwa danych krajów rozdzielają kwoty produkcyjne między przedsiębiorstwa produkcyjne. Ci z kolei zawierają umowy z plantatorami buraków cukrowych. Oprócz cukru A i B występuje również cukier C, stanowiący każdą ilość cukru wyprodukowaną ponad kwotę A+B lub wyprodukowany przez przedsiębiorstwo nie posiadające kwot. Cukier C przeznaczony jest na eksport poza terytorium Unii i nie podlega systemowi dopłat.
- **Cena buraków** - ustalona jest **cena minimalna na buraki cukrowe**, czyli cena, jaką muszą zapłacić producenci cukru dokonujący skupu buraków nadających się do przetworzenia na cukier. Jej wysokość uzależniona jest od kwoty, do jakiej będzie zaliczony cukier z tych buraków wyprodukowany. W okresie 2001/2002 do 2005/2006 cena minimalna dla buraków A została ustalona na poziomie **46,72 euro/t**, natomiast dla buraków B- **32,42 euro/1t**.

- **Cena interwencyjna** – ustalona została przez Radę Ministrów na cukier biały i w okresie 2001/2002- 2005/2006 wynosi **63,19 euro/100kg¹** i jest ponad dwa razy wyższa od ceny na rynkach światowych. W każdym kraju członkowskim Unii założona została agencja interwencyjna (w Polsce ARR), która zobowiązana jest do zakupu po cenie interwencyjnej każdej ilości cukru, jaka została wyprodukowana w danej kampanii w ramach kwot A i B, a nie została sprzedana. Oznacza to de facto, że jest to cena minimalna.

Główne instrumenty służące stabilizacji rynku cukru w Polsce:

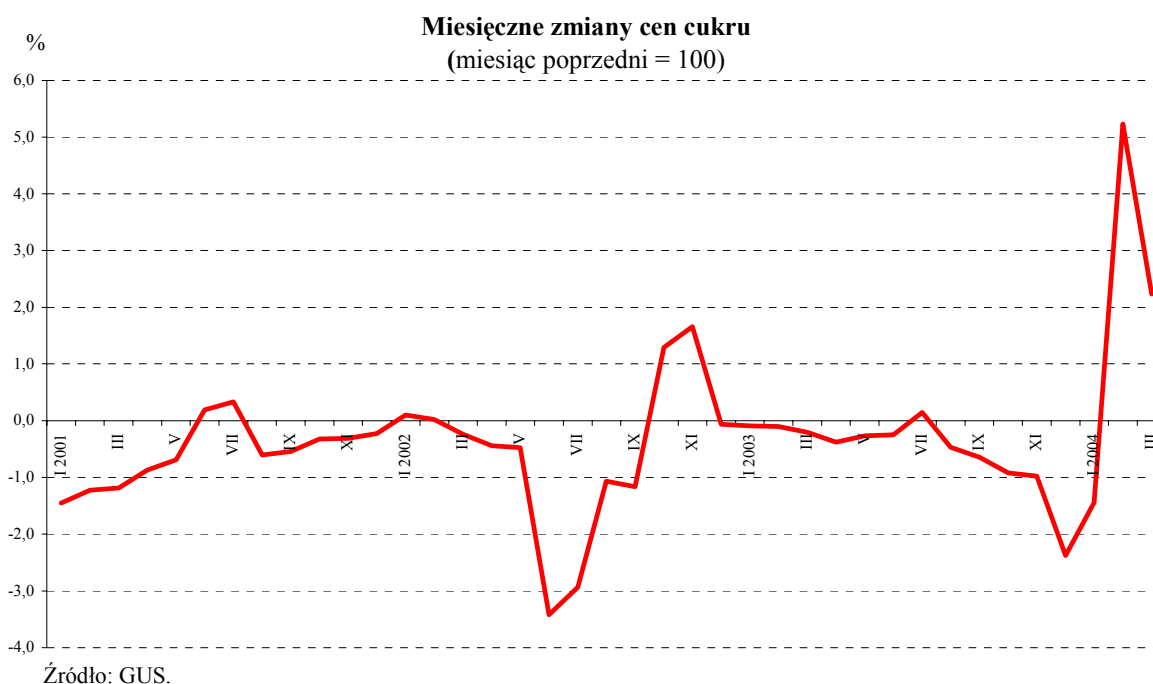
- Mechanizmy, które regulują obecnie rynek cukru w Polsce są w znacznym stopniu zbliżone do regulacji rynkowych UE
- Podobnie jak w UE podstawowymi narzędziami jest cena minimalna na buraki cukrowe i cena interwencyjna na cukier.

Sytuacja na rynku cukru w sezonie 2003/2004 w Polsce

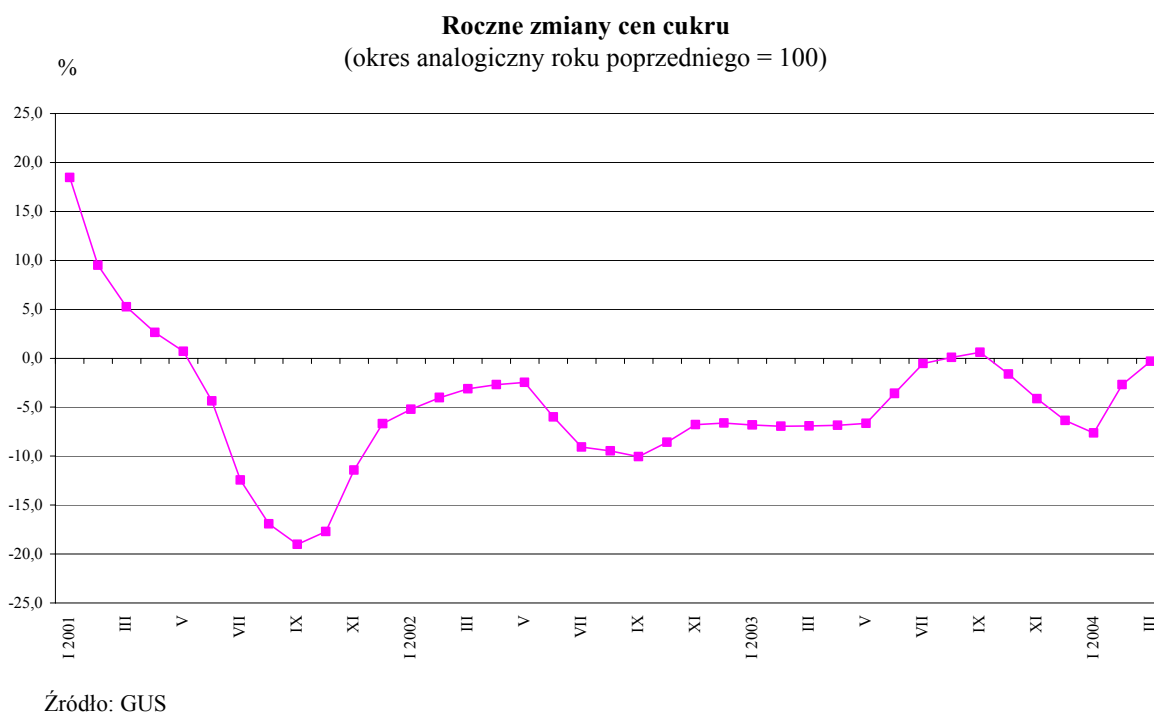
- Sezon na rynku cukru trwa od 1 lipca do 30 czerwca następnego roku. Rynek cukru w Polsce, mimo przyjętych już w 2001 r. rozwiązań unijnych, charakteryzował się niestabilnością w pierwszej połowie sezonu 2003/04, spowodowaną wysoką podażą cukru.
- Ceny cukru w cukrowniach na przełomie roku były znacznie niższe od ustawowej ceny interwencyjnej przyjętej za minimalną (na sezon 2003/2004 przejęto cenę interwencyjną netto na poziomie 1,85 zł/kg). Po zniesieniu opłat sankcyjnych za wprowadzanie na rynek cukru po cenach niższych od interwencyjnych, cena netto producenta wg GUS we wrześniu 2003 r. wynosiła 1,72 zł/kg (przy cenie interwencyjnej 1,85 zł/kg). Ocenia się, że ceny zbytu w cukrowniach w styczniu spadły do poziomu 1,59 zł/kg.
- Gdyby w trakcie kampanii 2003/2004 producenci zmuszeni byli przestrzegać ceny interwencyjnej na cukier, to cena w magazynach cukrowni wynosiłaby min. 1,85 zł/kg (bez VAT), a hipotetyczna średnia cena detaliczna wyniosłaby ok. 2,07 zł/kg.
- Kształtowanie się cen cukru w okresie ostatnich trzech lat przedstawiono na poniższych wykresach.

¹ Należy tu podkreślić, iż stała cena interwencyjna ustalana jest w euro, dlatego jej wysokość w krajach nie należących do Eurolandu, w tym Polski będzie ulegać zmianie w zależności od wahań kursów walut krajowych w stosunku do euro.

Wykres nr 1

Wykres nr 2

Przewidywana sytuacja na rynku cukru w sezonie 2004/2005

- Integracja z Unią Europejską zmieni relacje cen na rynku cukru w Polsce. Cukier w Polsce był tańszy niż w UE i jego cena ulegnie dostosowaniu ze względu na wyższy poziom cen interwencyjnych w UE, bowiem od roku gospodarczego 2004/2005, który rozpocznie się 1 lipca 2004 r., rynek cukru w Polsce będzie funkcjonować analogicznie jak w „starych” krajach UE.

- Polscy plantatorzy będą otrzymać od producentów cukru o ponad 50% wyższe niż dotychczas ceny skupu buraków cukrowych do produkcji cukru w kwocie A i B. Gdyby ceny cukru w Polsce mimo to utrzymywały się poniżej 631,9 euro/t, wówczas w interesie krajów „Piętnastki” może dojść nawet do interwencyjnego skupu tego produktu.
- Dla przeciwdziałania tworzeniu spekulacyjnych zapasów żywności w nowych krajach członkowskich Komisja Europejska już w styczniu 2004 r. opublikowała tzw. przepisy przejściowe. Zapowiedziano w nich m.in. dotkliwe sankcje finansowe dla tych producentów i handlowców, którzy przekroczą „normalny” poziom zapasów cukru w postaci bezpośredniej, jak i zawartego w produktach przetworzonych. Przepisy te powinny być zaadaptowane do polskiego prawodawstwa. W ostatnim tygodniu marca 2004 r. środki masowego przekazu upowszechniły wiadomość o ewentualnym zamiarze odrzucenia przez polski Sejm projektu odnośnej ustawy. Informacja ta zachęciła producentów i handlowców do masowych, intensywnych zakupów cukru, w celu zgromadzenia zapasów po niższych cenach. Gorączka zakupów udzieliła się także nabywcom detalicznym, trwała ona do pierwszej dekady kwietnia. W połowie kwietnia projekt ustawy o nadmiernych zapasach żywności został jednak przyjęty przez Sejm, co zdecydowanie osłabiło popyt na cukier i ustabilizowało ceny na osiągniętym w okresie „boomu” nowym, wyższym poziomie.
- Prawdopodobnie przyczyną gorączkowych zakupów były nie tyle zamiary spekulacyjne, co obawa producentów i handlowców przed barierą popytu na cukier i przetwory po integracji z UE, a w przypadku gospodarstw domowych – także inne przyczyny natury emocjonalnej.
- W rezultacie szacuje się, że średnie w kraju ceny detaliczne cukru w marcu 2004 r. wzrosły do 3,30 zł/kg, podczas gdy w styczniu i lutym wynosiły wg danych GUS odpowiednio 1,93 zł/kg i 2,11 zł/kg (łącznie z 7% VAT).
- Po wejściu do UE cena cukru w Polsce będzie wysoce skorelowana z ceną interwencyjną cukru białego w UE. Przyjmując założenie, że cena sprzedaży cukru w cukrowni będzie równa cenie interwencyjnej, to przy kursie 4,70 zł/€ wyniesie ona 2,97 zł/kg (netto), w wyniku czego cena detaliczna ukształtuje się na poziomie 3,33 zł/kg. Biorąc pod uwagę zmiany kursu walutowego oraz opcję uwzględnienia w cenie producenta jego marży, najniższe ceny detaliczne cukru po integracji z UE w sezonie 2004/2005 powinny kształtować się w przedziale 3,30 – 3,5².
- Optymistyczny wariant prognozy kształtowania się cen cukru w kolejnych miesiącach 2004 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Tablica nr 1

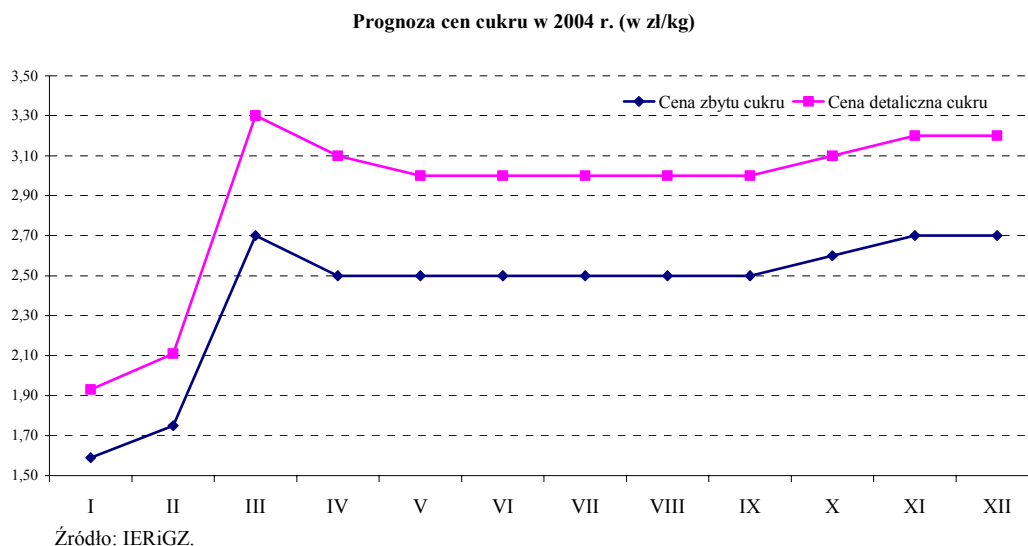
² Na podstawie szacunków Sekcji Analiz Polityki Rolnej Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA)

Prognoza cen cukru do końca 2004 r. (por. wykres nr 1)

miesiące 2004 r.	ceny cukru białego, zł/kg (łącznie z 7% VAT)	
	zbytu	detaliczne
Styczeń	1,59 (a)	1,93 (a)
Luty	1,75 (b)	2,11 (a)
Marzec	2,70 (b)	3,30 (b)
Kwiecień	2,50 (c)	3,10 (c)
Maj	2,50	3,00
Czerwiec	2,50	3,00
Lipiec	2,50	3,00
Sierpień	2,50	3,00
Wrzesień	2,50	3,00
Październik	2,60	3,10
Listopad	2,70	3,20
Grudzień	2,70	3,20

(a) dane GUS, (b) szacunek IERiGŻ na podstawie informacji z wybranych podmiotów gospodarczych, (c) od kwietnia do grudnia – prognoza IERiGŻ.

Wykres nr 3

- Jednocześnie niewykluczone jest, że wysoki poziom cen detalicznych cukru będzie obniżany przez niektóre duże sieci handlowe poprzez rozmaite promocje, w celu ożywienia popytu. Z kolei producenci wyrobów przetworzonych zawierających cukier będą starali się nie dopuścić do zbyt wysokich podwyżek cen i w tym celu podejmą np. próby zmiany składu surowcowego wyrobów (zmiany receptury) lub modyfikacje procesu technologicznego.

Reforma rynku cukru po 2006 r.

- Przewidywana reforma rynku cukru od sezonu 2006/2007 zakłada spadek cen cukru w stosunku do obecnego poziomu w UE o 40%.
- W wyniku reformy tego rynku prognozowany jest również spadek wielkości produkcji cukru. Zakłada się, iż spadek ten w Polsce będzie na takim samym poziomie jak w skali całej UE i wyniesie 30%.
- Na skutek tej reformy wydatki konsumentów na cukier będą o 35% mniejsze.

- Przewiduje się, iż na skutek reformy cena zbytu cukru (u producentów) wyniesie 2,12 zł/kg, a cena detaliczna ok. 2,5-2,6 zł/kg.

Infolinia

W ramach zgłoszeń dotyczących zmian cen do Infolinii informacje dot. zmian cen cukru stanowiły ponad 26%.

Notowania NBP

Cukier biały

Notowania cen prowadzone przez ankieterów wskazują, że najwyższy średni poziom cen cukru odnotowano w województwach: mazowieckim, dolnośląskim i łódzkim. Natomiast najniższe w województwach wielkopolskim i podlaskim.

Najniższą cenę cukru zanotowano w lubelskim (2,29zł/kg), najwyższą w mazowieckim (4,6zł/kg).

Średnia cena detaliczna cukru białego dla kraju wyniosła 3,29 zł/kg.